

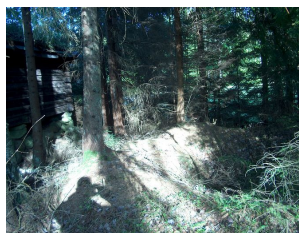
Gårdsnavn: Ørka **Gnr/bnr:** gnr. 3013, bnr. 2

Koordinat: Ø: 624872, N: 6583552, 22 EU89-UTM Sone 32

Synbarhet: Fullt ut synlig/gjenfinnbar i terrenget

Erling Skivdal 07.05.2009 Hytte

Kulturminneregistrering

KMtype: Boplass, Bygning,

Tilstand: Omdefinert

Verneverdi:

Vern: ,

Beskrivelse:

Beskrivelse: Opprinnelig husmannsplass under Ørka. De opprinnelige bygningene på plassen er borte. Koie og uthus i laftet tømmer med torvtak ble reist på samme sted hvor de opprinnelige husene sto. Ny koie ble bygd i 1994-95 av deltakere på et laftekurs, og nytt uthus sto ferdig i 1998.

Den gamle stua på husmannsplassen var ikke bebodd etter 1910. Tømmeret fra husmannsstua ble ca. 1915 solgt til Arnt Gressløs, og brukt som hønehus på Gressløs (gnr. 3008, bnr. 3). senere ombygd til sommerhus. Det gamle uthuset på Køya sto til midten av 1990-tallet.

Lok. nr. 1053271 Køya. forts:

Markerte rester etter jordkjeller finnes vest – sørvest for uthuset på plassen.

Køya var eneste husmannsplassen under Ørka, og må ikke forveksles med husmannsplassen Køya (Rud) under Kongsrud (ID 1053267).

Køya ligger sør for Kongsrudveien, på høyde med Ellisløkkene under Kullerud. Plassen ble trolig ryddet på første halvdel av 1800-tallet, visstnok omkring 1830-40 da Johannes Arnesen slo seg ned her og laget seg en jordhytte eller koie for seg og sin familie.

Johannes Arnesen (1778-1854) fra Jelsnes i Tune, gift med Anne Olsdatter Ørka (1797-1871), hadde bodd på Brennås under Lunde i noen tid før han slo seg ned på Køya.

De hadde blant annet sønnen Christen (f. i 1833) som kom til Morthaugen, og datteren Ellen (f. 1825), gift med Olaus Nilsen Sagdalen.

Christen Johannesen Morthaugen forteller: ”Min far, Johannes Arnesen, flyttet fra Halvorsrød i Tune til Brennås i Varteig. Far drev som smed den gang og brente selv det kull han trengte til smien. Så flyttet mine foreldre til Køia, og der bygde far seg sin egen jordkøie, et firkantet rum belagt med torv utvendig hele hytten over. Det var ett vindu og en slags skorstein i den, og varmen grov vi ned i asken, for fyrstikker kjente vi ikke den gang.” Det må ha vært i 1840-årene.

Som smed sørget altså Johannes selv for kullet. Den dag i dag er flere kullmiler lett synlige i terrenget rundt Køya.

Anne og Johannes

Før Anne og Johannes giftet seg i 1824, hadde Johannes vært gift to ganger tidligere. Først i 1804 med Kirsten Larsdatter Sulusnes og deretter i 1812 med Eli Andersdatter Skofteby. Til sammen fikk Johannes elleve barn.

Finn Vestby har med sine omfattende slektsregistre klart å hjelpe oss med hele søskenflokkene:

1. Lisbeth, f. på Ospetangen i 1804, død på Sulusnes i 1805.
2. Erik, f. i 1812 på Halvorsrød.
3. Anne Cat., f. i 1814 på Halvorsrød.
4. Birthe, f. i 1817 på Halvorsrød.
5. Inger, f. i 1818 på Halvorsrød.
6. Anne Cathrine, f. i 1822 på Halvorsrød.
7. Elen, f. i 1825 på Halvorsrød.
8. Hans, f. i 1827 på Halvorsrød.
9. Ole, f. i 1828 på Halvorsrød.
10. Anders, f. i 1830 på Halvorsrød.
11. Christen, f. i 1833 på Halvorsrød.

Elen, født 20. januar 1825 og Christen, født 22. januar i 1833, er behørig omtalt under Sagdalen og Rud Køya. Hvor mange av barna som ble med på flyttelasset til Køya rundt 1840, vet vi ikke. Ut fra lokalhistorisk interesse, tar vi imidlertid med at brødrene Christen, Ole og Erik i en periode bebodde hvert sitt Køya – Christen under Kongsrud, Ole under Ørka og Erik under Bergerud.

Ole Johannessen

Ole, en sønn av Anne og Johannes, var født 30. januar 1828, mens foreldrene fremdeles bodde på Halvorsrød i Tune. I 1852 gifter han seg med Hellene (Helle) Maria Christiansdatter, født i Rakkestad i 1829.

Vi vet ikke når Helle og Ole bosetter seg som husmenn under Ørka, men kanskje er det når de inngår giftermål. I alle fall bor de der når Dortha Bolette blir født i 1860, og likeså fortsatt når datteren Karoline dør i 1884. Senere flyttet de imidlertid til Krogsmyrbråten, der Ole dør 25. september 1910.

Lok. nr. 1053271 Køya. forts:

Helle og Ole hadde barna:

1. Johan Kristian (f. i 1853), gift og bodde på Bøe og Bråten.
2. Anton (f. i 1856), gift og bodde på Bråten
3. Dorthea Bolette (f. i 1860), gift i Sarpsborg.
4. Julia (f. i 1862), dør som liten på Køya.
5. Karoline (f. i 1863), får en datter i 1884, men dør på Køya allerede året etter.
6. Gunda (f. i 1866), dør på Køya som 15-åring
7. Julie (f. i 1870), gift på Borgen.

Julius og Ludvig

Etter Helle og Ole synes det som det i stor utstrekning er unge, nyetablerte fra Ørka som bebor Køya.

Det gjelder eksempelvis Julius Ørka og kona, som bodde der i 1900. Julius var bror av Karoline, som eide gården. Julius var født i 1872 og gift med Elise Augusta Andersdatter f. i 1873). De hadde giftet seg i 1895, og kjøpte senere nordre Brenne.

Fra 1908 til årsskiftet 1909/1910 var det en annen av sønnene på Ørka som bodde på Køya. Ludvig (f. i 1882) benevnes som lensearbeider når han bor på den gamle husmannsplassen. Han hadde giftet seg med Olga Sofie Bjørnland, og eldstegutten Asbjørn (født i 1909) kom til verden på Køya, før familien flyttet til Kullerud, Nestu.

Etter 1910 var Køya kun bebodd i kortere tidsrom av tilfeldige personer.

I 1915-16 ble den gamle husmannsstua solgt til Arnt Gressløs, revet og satt opp på Gressløs som hønsehus. Senere ble den omgjort til sommerhus.

Låven på Køya ble for øvrig bygd av byggmester og gårdbruker Anton Olsen Krogsmyrbraaten (f. i 1856). Anton var en sønn av Helle og Ole, og trådde formodentlig selv sine barnesko på Køya.

Det er satt opp både en liten hytte og et uthus i laftet tømmer på Køya, noe som har gitt den tidligere husmannsplassen nytt liv i idylliske omgivelser.

Tilhørende enkeltminner (0):

Litteratur